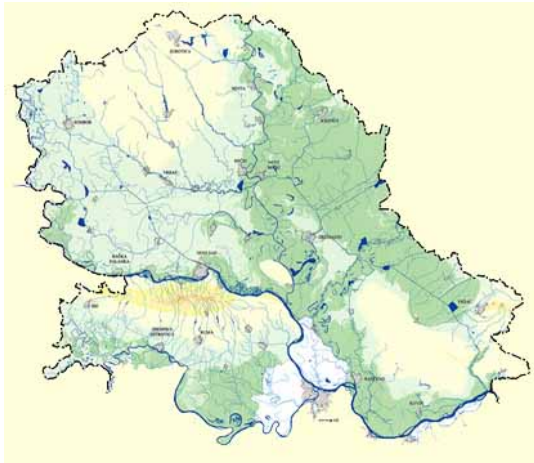

Увод

Велика прашина се дигла поводом одлуке Уставног суда Србије да су поједине одредбе закона о уставној надлежности АП Војводине неуставне [\[1\]](#) . То је отишло тако далеко да Ненад Чанак прети „интернационализацијом“ питања Војводине

[\[2\]](#)

. По свему судећи, држава Србија очигледно нема право да се меша у сопствене послове. У свему томе је посебно необично што је председник тог истог Уставног суда управо из Војводине

[\[3\]](#)

. Чанак је рекао: „

Нема овде сепаратизма, то су будалаштине, али ја као Србин из Војводине осећам своју посебност. А ми тражимо само једну елементарну цивилизацијску тековину: право да одлучујемо о својим ресурсима.

“

Колико је истина да ту нема сепаратизма остаје да се види. Циљ овог текста је да покаже да сва аргументација која се користи у прилог све већој аутономији АП Војводине, може да се користи још успешније као аргументација против постојања те покрајине. Текст ће се бавити економским, историјским, културним и психолошким разлозима који се наводе у прилог „аутономији“ Војводине, показујући да ти аргументи највише говоре управо против постојања покрајине. Видеће се да су разлози за „аутономаштво“ потпуно ирационалне природе и показаће се психолошки корени те ирационалности који немају стварне везе са економијом. Такође ће се показати да то „аутономаштво“ није ништа друго, него једва прикривени сепаратизам, култур-фашизам и шовинизам, који почива на тзв. „колонијалном менталитету“ [\[4\]](#) .

Економски разлози против постојања садашње покрајине

Овде је ствар најједноставнија и најјаснија. Економска логика коју користе „аутономиши“ за Војводину у односу према Србији, може исто тако да се користи за Банат или Срем у односу на саму Војводину. Наиме, као што Чанак каже, ако Војводина има право да одлучује о својим ресурсима, ваљда то исто право има нпр. Банат? Зашто би банатске паре завршавале у Новом Саду? Протестује због „београдског централизма“, али се не примећује да Нови Сад спроводи истоветан централизам у покрајини.

Уколико је аргумент за постојање и аутономију АП Војводина могућност да грађани Војводине (тј. грађани Баната, Бачке и Срема) независније располажу својом имовином, онда је логично да би грађани тих области још боље и ефикасније располагали својом имовином ако би Банат, Бачка и Срем наступали као регионалне аутономије у Србији, без посредовања саме покрајине. Ако се боримо за регионализацију, зашто она мора стати на нивоу покрајине, наслеђене из СФРЈ?

Један од честих аргумената, који се чују, повезаних са економијом, јесте да је Војводина „европска регија“. [\[5\]](#) [\[6\]](#) Самим тим је њена аутономија добра за њене становнике, из предности који пружа тај статус. Поставља се питање, како је то изводљиво, ако се појам европске регије тумачи [\[7\]](#) [\[8\]](#) као „транснационални савез једне или више целовитих територија унутар европских земаља“, као и да се ради о областима које превазилазе границе једне земље

[\[9\]](#)

? Проблем у овоме је што сама Војводина није географска област или регија, већ *политичка јединица*

. Та

јединица

се делимично састоји од

регија

Срема, Баната и Бачке, који заиста превазилазе границе државе Србије и налазе се и у другим европским државама.

Које друге европске земље такође деле са Србијом Војводину? Ниједна. Али деле Срем, Банат и Бачку. Београд се простире на територију Срема и Баната (али не и Војводине), док се Војводина простире и на област Мачве (Мачванска Митровица), али не и на територију „уже Србије ван покрајина“. Тако овде можемо видети да Војводина није исто што и географски региони Срема, Баната и Бачке, као што ни „ужа Србија“ није исто што и територија јужно од Саве и Дунава. Дакле, овде се ради о чисто *политичким појмовима*

и конструктима

Пошто друге европске земље, Мађарска, Хрватска и Румунија у себи такође садрже Бачку, Срем и Банат, јасно је да су „еврорегиони“ управо Бачка, Срем и Банат, а не Војводина, која постоји као политичка јединица. Овде управо видимо да постојање Војводине и наопако наметање ње као „еврорегије“, кочи могућност Бачке, Срема и Баната да постану еврорегије и њихов економски развој. Потпуно поистовећивање Срема, Баната и Бачке са Војводином, у потпуности онемогућује регионални економски развој тих области, већ их чини зависним од новосадске администрације, која у покрајини спроводи исту ону економску централизацију, за коју оптужује београдску.

Управо на оптужбама за економску експлоатацију Војводине, од стране „Београда“, може се видети лицемеран и паразитски начин размишљања „аутономаша“. Наиме, иако се Београд и сиромашнији делови Србије оптужују да „музу Војводину“, тражи се интеграција међу богате земље ЕУ. Поставља се питање, ако војвођански аутономаше-сепаратисти не желе да „издржавају“ остатак Србије, зашто би земље ЕУ морале да „издржавају“ ту Војводину? Па зар Војводина не жели да спрам ЕУ ради исто оно за шта „аутономаше“ оптужују остатак Србије? Сматрају да не треба да им остатак Србије узима паре, као богатијем делу Србије, али сматрају за саморазумљиво да богата ЕУ треба њима давати своје паре. Што би неки порески обвезник богате ЕУ земље морао да издржава за њих сиромашну Војводину? Те богате земље субвенционису своју пољопривредну производњу, што би дозвољавали да им нека сиромашна „регија“ економски конкурише?

Војводина јесте економски важна за Србију као целину (као и некад унутар СФРЈ), али је *потпуно безначајна за остатак Европе*. Тај значај унутар Србије и старе СФРЈ је створио (типично балканску) мегаломанију о епохалном европском значају те покрајине, иако у ширим европским оквирима та покрајина економски не представља ништа. Ту мегаломанију и нарцисизам одржавају неки домаћи, као и страни фактори из чисто политичких, а не економских разлога.

А да неког историјског осећања економског (па и другог) јединства, међу регионима унутар садашње покрајине није ни било, пример је листа „Банатски гласник“ од 12. априла 1922. год [\[10\]](#), са симптоматичним насловом: „*Не да Банат да га Бачка пљачка*“. Ту полако са економије стижемо до историје.

Историјски разлози против постојана садашње покрајине

Уколико економски разлози не говоре у прилог постојању садашње покрајине, шта је са историјским разлозима? Да ли постоје историјски разлози за њен опстанак или укидање? Видеће се да су ипак јачи аргументи за другу опцију. Ненад Чанак је изнео следећу историјску тврдњу: „Војводина је самостално, са својом територијом, становништвом и органима власти добровољно приступила Србији, а онда је направљен "историјски фалсификат" по којем је Војводина настала у Србији и била заправо привремена комунистичка творевина .“ [\[11\]](#) Дакле, оваквим „аргументима“ се служе „аутономаши“.

Овакве тврдње не само да су неистините, већ спадају у дрске лажи. Истина је следећа: Када су се области северно од Саве и Дунава припајале Србији, Војводина *није постојала* ни у ком облику, као што није постојао облик било какве територијалне или националне аутономије за људе из тих области, који су се уједињавали са Србијом. Довољно је само да се види територијално уређење Аустроугарске 1918. год

[\[12\]](#)

[\[13\]](#)

, па да постане јасно како се овде безочно лаже.

Дакле, 1918. на карти аустроугарских земаља и провинција „Војводину“ не можемо нигде видети, али зато можемо видети *Далмацију*, као посебну област, одвојену од краљевства Хрватске-Славоније. Далмација је заиста ушла у заједничку државу, као некадашња аустроугарска аутономија са својим органима, док Војводина није постојала. Из заједничке државе, Далмација излази као део унитарне Хрватске, док Војводина излази као аутономна покрајина Србије, са тенденцијом све већег удаљавања од исте. О овом парадоксу ће бити речи нешто касније, али вратимо се поново на 1918. год.

Треба знати да се те године Срем припојио Србији, *потпуно одвојено* од Бачке, Баната и што је посебно битно, Барање

[\[14\]](#)

. Срем је сада у Војводини, заједно са Банатом и Бачком, док је Барања у другој држави - Хрватској. Упркос томе, званични медији у Војводини тврде

[\[15\]](#)

: „

Данас се обележава дан када је велика народна скупштина Срба, Буњеваца и других Словена Баната, Бачке и Барање донела одлуку о присаједињењу Војводине Србији, а тим поводом градоначелник Новог Сада Игор Павличич положио је венац на Спомен табли зграде Војвођанске банке

“

Како је народна скупштина људи Баната, Бачке и Барање могла да донесе одлуку о „присаједињењу Војводине“, кад Војводина није постојала тада, као ни до другог светског рата? Ако садашња покрајина садржи Срем, Банат и Бачку, али не и Барању, како је онда та скупштина могла да присаједињава нешто што је настало тек неколико деценија касније? Где је сада та Барања и шта је са Сремом?

Тај исти војвођански сајт каже о Срему [\[16\]](#) : „*На данашњи дан 1918. године Скупштина Срема у Руми донела је одлуку да се Срем присаједињује Краљевини Србији. Наредног дана Велика народна скупштина у Новом Саду одлучила је да се Србији присаједини цела Војводина.*

“ Ако обратимо пажњу на датуме, Срем се ујединио са Србијом дан пре Баната, Бачке и Барање (која је сада део Хрватске) и то одвојено од Новосадске скупштине.

Ако се Срем ујединио одвојено и независно од ових области, кроз одлуке своје скупштине, онда Новосадска скупштина није ни била надлежна за Срем, него за своје области, јер сам сајт каже да се та скупштина звала Велика народна скупштина Срба, Буњеваца и других Словена *Баната, Бачке и Барање*. Па и сами признају да у називу те скупштине нема Војводине, коју убацују напамет, а коју је та скупштина наводно „присајединила“? Лепо се може видети да су су делови садашње покрајине присајединили са Србијом потпуно независно једни од других, док неки од њих уопште нису део покрајине, већ друге државе. Лепо можемо видети спиновање историје које се ради.

Тако покрајина, која први пут настаје актом КПЈ, се историјски заснива на одлукама људи који су те одлуке доносили знатно пре постојање покрајине. Па се онда тврди да

О Војводини

Пише: Петар Анђелковић
недеља, 25 новембар 2012 15:00

су ту каснију творевину они „присајединили“ Србији, иако су делови те садашње покрајине, наступали одвојено. Тако се још та скупштина, која нема везе са Сремом сматра некаквим „органом“ тада непостојеће Војводине. Имамо потпуно обртање узрока и последице, у класичном софистичком маниру.

Са друге стране, шта ћемо са периодом када покрајина постоји? Шта ћемо са „чувеним“ уставом из 1974, на који се аутономаши (тј. сепаратисти) позивају? Поставља се питање, зашто би устав непостојеће државе (СФРЈ) био обавезујући за државу Србију? Хрватска се никад није питала када је уводила жупаније, да ли се оне слажу са уставима из доба СФРЈ. Зашто је политика пропале Југославије обавезујућа једино за Србију? Обратимо пажњу на сам устав из 1974. Он каже следеће [\[17\]](#) : „Члан 2. *Социјалистичку Федеративну Републику Југославију сачињавају Социјалистичка Република Босна и Херцеговина, Социјалистичка Република Македонија, Социјалистичка Република Словенија, Социјалистичка Република Србија, као и Социјалистичка Аутономна Покрајина Војводина и Социјалистичка Аутономна Покрајина Косово које су у саставу Социјалистичке Републике Србије, Социјалистичка Република Хрватска и Социјалистичка Република Црна Гора* .“

Дакле, јасно се каже да су покрајине саставни део Србије.

Тај устав још каже: „Члан 5. *Територија републике не може се мењати без пристанка републике, а територија аутономне покрајине — ни без пристанка аутономне покрајине.*“
Територија републике не може се мењати без пристанка републике, а територија аутономне покрајине — ни без пристанка аутономне покрајине.

Граница Социјалистичке Федеративне Републике Југославије не може се мењати без сагласности свих република и аутономних покрајина. “

Дакле, несумњиво је да су покрајине део Србије и да покрајине не могу мењати њене границе без њене сагласности (и обрнуто). Такође је јасно да устав Србије из 1974. аутоматски важи за покрајине и да је он истовремено устав и покрајина [\[18\]](#). Сада се поставља кључни аргумент. Ако се „аутономаши“ толико позивају на наслеђе СФРЈ и на њене уставе, откад сад то да покрајина има свој *грб и заставу*

, када то није имала у доба те исте СФРЈ? Зашто се инсистира да је Нови Сад „главни град“ Војводине, када су главне градове могле да имају само републике СФРЈ? „Аутономаши“ третирају Војводину као да је она била република, а не покрајина СФРЈ. Овде имамо још једно спиновање историје, да се позивањем на некакве „привилегије“ у доба СФРЈ, у ствари траже ствари које знатно превазилазе привилегије и права из тог доба. Другим речима, позивањем на СФРЈ, покушавају да провуку ствари које са њом немају никакве везе.

Шта је са осталим псеудоисторијским аргументима? Шта је са позивањем на *Српску Војводину* и
Војводство Србију

? Овде се поставља питање, какве везе садашња покрајина има са тим краткотрајним творевинама, посебно кад се узме у обзир да су оне засноване на идеји територијалног издвајања Срба од околних народа? Нарочито јер се „аутономаши“ позивају на мултинационалну и мултикултурну природу те покрајине, а што је све оно што те старије творевине нису биле. Треба имати на уму да су краткотрајна

Српска Војводина

[\[19\]](#)

и од Беча релативно краткотрајно призната

Војводство Србија и Тамишки Банат

[\[20\]](#)

резултати етничког сукоба са Мађарима и жеље за националним разграничењем са околним народима. То је све супротно идеологији мултиетничности, за коју „аутономаши“ тврде да је суштинска особина А.П.Војводине.

Дакле, јасно је да овде не може бити никаквог континуитета, како идеолошки, тако и временски. Па и сам назив тих историјских творевина лепо говори који је народ ту био владајући и зашто су те области настајале. Оне су биле за то доба, исто што и *Република Српска* у

данашњем добу. Иронија је да „аутономаши“, који се позивају на континуитет са тим српским националистичким творевинама, оспоравају Републици Српској право на постојање, јер је српска националистичка творевина и резултат етничког сукоба!

На примеру тих творевина, може се видети и монструозно лицемерна политика Бечког двора. Наиме, Срби (као и неки други народи) су учествовали на страни тог двора, против мађарске револуције из 1848, која је имала за циљ издвајање Угарске из Аустријског царства. Дакле, Срби су показали потпуну оданост Аустријском царству и династији, за разлику од Мађара, који су чак покушали да убију цара Фрању Јосифа. [\[21\]](#)

Као награду, Бечки двор 1849. је званично омогућио постојање ентитета „Војводство Србија и Тамишки Банат“, са седиштем у Темишвару. Та аутономија није обухватала знатне делове данашње Војводине, а само њено седиште је био град, који је сада део Румуније. Такође треба видети да назив „Банат“ овде постоји равноправно са остатком назива територије, што указује да он није исто што и само војводство.

Шта се дешава после? Бечки двор укида врло брзо ту аутономију 1860. године, Срем присаједињује *краљевини Славонији* (аутономија унутар Угарске), док остатак припада директно Угарској. Стварањем Аустро-Угарске нагодбе 1867, настаје држава Аустро-Угарска, као етнички монопол Немаца и Мађара. Дакле, Срби за своју оданост круни и царству губе сваку аутономију, док Мађари за устанак, издају круне и покушај убиства цара бивају награђени етничком доминацијом. Стога, 1918. није постојала никаква аутономија Срба, као ни било какви „органи Војводине“.

Многи код нас изједначавају Аустријско царство и Аустро-Угарску, али те две државе нису биле исто. Прва је била наднационална творевина, практично посед куће Хабзбурга, док је друга била двојни етнички монопол Немаца и Мађара.

Овде долазимо до историјског парадокса, који је раније споменут. Неки Хрвати могу да тврде да је Барања у Хрватској размена за Срем, који је по њима припадао Хрватској до 1918. Код њих влада убеђење да је област у Аустроугарској, која је имала хрватско име исто што и Хрватска. То је нетачно, јер Хрватске као такве тада није било, већ је постојала угарска аутономија под именом „Хрватска-Славонија“ [\[22\]](#). Ово „Славонија“ се често прећуткује, вероватно намерно. Наиме, Славонија (заједно са придодатим Сремом) први пут историјски ступа у заједничку јединицу са Хрватском, тек „Хрватско-Угарском“ нагодбом [\[23\]](#) из 1868. год. То је суштински, гледано била реорганизација територија унутар Угарске, где је некад посебна Славонија потпала под власт Загреба. Не треба спомињати, да је први бан тадашње краљевине Хрватске-Славоније био Мађар

[\[24\]](#) (као и 50% свих банова до 1918.). Идентитет Славоније, као посебне области, је ишчилео из сећања код Хрвата. Али зато сада постоји свест о Војводини као посебној области код Срба.

Треба подсетити, да је пре 1868. Славонија била посебна аутономија [25], са својим главним градом, заставом и грбом. Не само то, него су славонски аутори писали речнике славонског језика

[26]

, који се наводе сада као „хрватски“, иако се хрватски језик ту нигде не спомиње. Такође је Хрватска-Славонија својатала Далмацију, која остаје посебна аутономија

[27]

, такође са својим знамењима, престоницом и територијом. Далмација је имала и своју посебну матицу (матицу Далматинску)

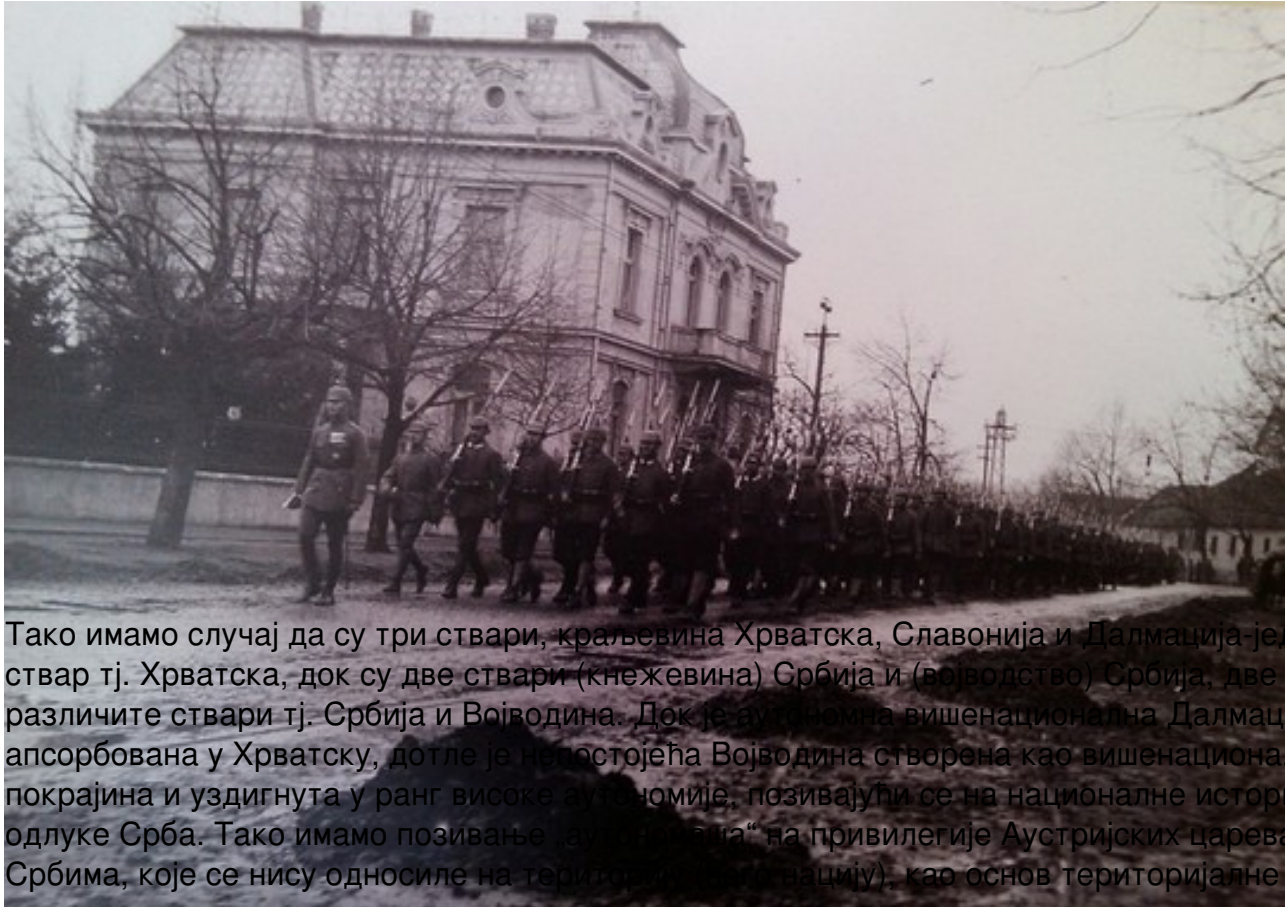
[28]

[29]

и свој парламент

[30]

. Већ је речено да је Далмација ушла у заједничку државу 1918. као посебна област. Управо су Славонија и Далмација биле све оно шта „аутономаши“ пројектују на Војводину или њену историју – наднационалне и мултиетничке аутономије, засноване на идеји регионализма. Да не спомињемо Дубровачку републику, која је била чак независна држава.

Тако имамо случај да су три ствари, краљевина Хрватска, Славонија и Далмација – једна ствар тј. Хрватска, док су две ствари (кнежевина) Србија и (војводство) Србија, две различите ствари тј. Србија и Војводина. Док је аутономна вишенационална Далмација апсорбована у Хрватску, дотле је нерастојећа Војводина створена као вишенационална покрајина и уздигнута у ранг високе аутономије, позивајући се на националне историјске одлуке Срба. Тако имамо позивање „аутономаши“ на привилегије Аустријских царева Србима, које се нису односиле на територију (Славонију), као основ територијалне

аутономије и различитости територије садашње покрајине од остатка Србије. Са друге стране, имамо позивање Хрвата на територијане аутономије три различите земље, као основ јединствености Хрватске и хрватског народа! Дакле имамо потпуни историјски апсурд, где се један народ увећава и уједињава на основу апсурдних аргумената, док се други разграђује и удаљава сам од себе такође на основу апсурдних аргумената.

Поред тога, смешни су историјски аргументи, које понекад користе „аутономаши“, поводом тога да су се у Војводини увек уважавале различитости и да је владао међунационални мир. У ствари, ради се о потпуно обрнутој ситуацији. Историја на територији северно од Саве и Дунава је много суровија и крвавија од историје територија које се налазе јужно од њих, или од историје Црне Горе. Један од највећих устанака Срба против Турака, пре Првог српског устанка, је био Банатски устанак [\[31\]](#) из 1594. Вођа устаника, епископ Теодор Несторовић

[\[32\]](#)

, после пораза је ухваћен од Турака и жив одран. Пошто су устаници носили знамења Светог Саве, за одмазду су Турци спалили његове мошти на Врачару у Београду. Овде се управо може лепо видети историјска и симболичка повезаност области северно и јужно од Саве и Дунава, као и њихов општенационални карактер.

Онда имамо бројне битке између Аустријанаца и Турака (где су учествовали Срби), Тицанову буну [\[33\]](#), па рат између Срба и Мађара током револуције 1848, кад су Мађари бомбардовали и разорили Нови Сад. Не треба заборавити покоље по Бачкој и Срему од стране мађарских хонведа и хрватских усташа, као ни ликвидације по Банату од стране Немаца. Дакле, имамо веома насилну историју, која по обимима превазилази све оно што се дешавало у „ратничкој“ Црној Гори.

Наводни „аутономаши“ такође помињу да области северно од Саве и Дунава никад нису имали ништа са онима јужније, као да се те области никад историјски нису налазиле у истој држави са онима са југа. Наравно, често наглашавају период Аустроугарске, који је релативно кратак историјски период. Наиме, још од средњег века, власт Угарске се простирала јужно од Саве и Дунава, са периодима разних осцилација. Исто тако су српски владари били власници територија унутар Угарске, северно од Саве и Дунава [\[34\]](#)

Иако је српска деспотовина пала под Турке 1459, Београд је пао тек 1521. Области садашње Војводине су такође биле под Турцима, попут оних из остатка Србије, јер се Отоманско царство простирало до Беча. Многи спомињу „Београдски пашалук“, али заборављају на „Будимски пашалук.“

[\[35\]](#)

Тakoђе, области јужно од Саве и Дунава су биле део Аустријског царства 1718-1739.

[\[36\]](#)

и да су придодане царству исте године, кад и Банат. Касније се Аустријанци повлаче и наступа период на који „аутономаши“ највише воле да се позивају, тј. када су Сава и Дунав биле граница између Турске и Аустрије. Али, као што је очигледно, Срби у Шумадији нису били под Турцима, чак ни сто година дуже од оних у Банату. Унутар краљевине Југославије, Нови Сад је био административни центар и Шумадији

[\[37\]](#)

, где су Крагујевац и Суботица били у истој аутономној јединици. Дакле, историјски аргументи оповргавају било какав континуитет садашње анационалне А.П. и њене територије, са историјским творевинама српског народа у панонским областима. Ако се већ неко позива на 1918. годину, онда мора да се позове на непостојање Војводине, јер је то била права историјска реалност при уједињавању са Србијом.

Када се оповргну њихови историјски разлози, „аутономаши“ прелазе на културолошке, што је следећа тема.

Културни разлози против постојања садашње покрајине

Можда и најчешћи аргументи „аутономаша“ су тезе о културној посебности „Војвођана“ у односу на остатак Србије. Наравно, под „Војвођанима“ мисле искључиво на етничке Србе из покрајине, јер је помало бесмислено указивати на очигледну посебност етничких мањина. Већ је, на почетку текста, споменута Чанкова изјава: „*Нема овде сепаратизма, то су будалаштине, али ја као Србин из Војводине осећам своју посебност.*“

Поставља се питање, каква је то „посебност“ и зашто би Србин био „посебнији“ од остатка Срба, само зато што живи у политичкој јединици насталој после 2. светског рата, декретом комунистичких власти?

У великој мери се сада форсира прича о некаквом „европском“ карактеру „Војвођана“, у односу на „балкански“ карактер људи који живе јужно од Саве и Дунава. Додуше, шта су онда у тој причи становници Мачванске Митровице, која је део покрајине, али се налази јужно од тих река? Шта је онда са становницима Новог Београда, Земуна или Борче, који живе северно од наведених река, али не живе у Војводини? Овде долазимо на терен тзв. „староседелаштва“, тј. разлике између Срба који су живели под Аустроугарском и Срба који су живели у краљевини Србији. Наравно, већина „аутономаша“ замера на послератној колонизацији Срба из других крајева экс. СФРЈ на територију Војводине, која је наводно угрозила „аутентични“ идентитет и културу „Војвођана“. Главни проблем је, што су већина тих колониста дошли из крајева, који су такође некад припадали Аустроугарској (Босна, Херцеговина, Лика, Крајина), а не из централне Србије.

Неке од тих области, попут Лике и Крајине, јесу биле у оквиру Аустријског царства, чак и пре области, које су постале део покрајине Војводине. Дакле, у чему је та посебност „Војвођана“ у односу на њих и односу на Србе из остатка Србије?

Овде долазимо до позивања на културно формирање Срба под аустријским културним утицајем, а Срба из остатка Србије под турским. Јасно је да је та аргументација бесмислена, из више разлога. Као што смо могли да видимо, област садашње покрајине је такође била дуго под Турцима, као и да области централне Србије нису биле чак ни сто година дуже под турском доминацијом, од области унутар покрајине.

Не треба пренебрегнути чињеницу, да је одређен број топонима у покрајини турског порекла: Ада, Рума, Сурдук, Чуруг, Алибунар, итд. Да не испадне да се ради само о топонимима, обратимо пажњу на термине, који су окосница „војвођанског“ идентитета. На пример „лала“ је реч за цвет, која је у наш језик преузета од Турака [38], музички инструмент тамбура је дошао у те крајеве у доба Турака, а који води порекло из Индије [39]

, да би се даље ширио у Ирак, Египат и грчке земље [40]

, одакле се пренео на остатак Балкана. Дакле, прилично неповољно по такву „аутономашку“ аргументацију. Што је такође занимљиво, неке од наших најпознатијих тамбурашких песама из панонских области су изразито српског националистичког карактера

[41]

[42]

[43]

„Аутономаши“ се такође позивају на образовану српску грађанску класу, која је била јака у доба Аустријске владавине, у односу на скоро непостојећу у деловима под Турцима. Поред тога, спомиње се да је Аустрија била културнија и сређенија земља од Турске, па су због тога „Војвођани“ културнији, вреднији, дисциплинованији, чистији, итд. од „Србијанаца“ из централне Србије. Нешто у оваквој аргументацији шкрипи.

Истина је да су најобразованији и најелитнији представници српске грађанске културе у периоду од краја 17 до почетка 19 века били људи управо из области северно од Саве и Дунава, тзв. „пречански Срби“. Али, то што је заиста било образованих и културних Срба

у тим областима, *не значи да су сви Срби у тим областима били образовани или културни*. По селима, у којима су у јужној Угарској живели већина Срба, највећи број људи су били неписмени кметови или сељаци, нимало другачији или посебнији од турске раје или сељака, јужно од тадашње границе. Ти кметови су дизали устанке, против локалних феудалаца, као што је на пример био већ споменути Тицанов устанак у Срему. Чак и чувени термин „паор“, највероватније има исто порекло као шпански термин „пеон“ [\[44\]](#), која означава кмета.

Колико садашњих „староседелачких“ становника покрајине су потомци те старе српске грађанске класе, а колико њих води порекло од тих неписмених кметова? Па сам Чанак уопште и не води порекло из тих крајева (већ из Лике), али се позива на културна достигнућа тих Срба, са којима лично нема везе. Уколико неко није потомак те грађанске класе, већ кметова, са којим правом се позива на ту класу, као основ тврдње да је због тих људи (који нису његови преци) он „културнији“ и „европскији“ од других?

Дакле, овде имамо позивање на одређену историјску класу људи (образованих, културних Срба, припадника српске културне елите), која се онда пројектује на све староседелачке становнике покрајине, без обзира да ли имају или немају везе са њима. Па се онда српска култура, коју су стварали ти људи представља као „особеност“ Војводине.

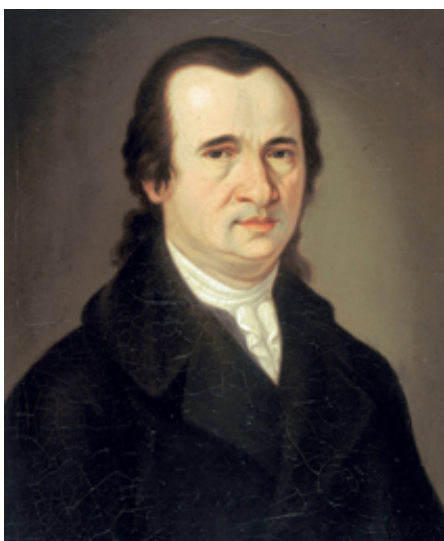
Не треба заборавити, да се после стварања кнежевине Србије, тамо такође ствара грађански слој, а део грађанског слоја „пречана“ прелази у ту кнежевину. Поред тога, српско грађанство из јужне Угарске је стварало универзално српску културу, без претеране везаности за области у којима су живели. Стеван Сремац је подједнако писао о људима из свога краја, као и онима са југоистока „уже Србије“. Доситеј Обрадовић, Захарије Орфелин, Атанасије Стојковић, Лукијан Мушицки, Сава Текелија, Јован Јовановић Змај и други представници српске елите, увек су стварали за целокупни српски народ, а њихово дело није никад било регионалног, већ националног карактера. По чему се разликовао припадник грађанске класе у Београду или Крагујевцу, од припадника грађанске класе у Новом Саду или Кикинди, током 19 и почетком 20 века? Шта је тог грађанина одвајало од свог сународника и припадника исте класе у другим областима?

Тако „аутономаши“ тврде да Срби из Војводине воле тамбуру а не гусле, носе шешире а не шајкаче и сл. што показује њихову различитост од оних који живе јужније. Као што можемо видети, те „различитости“ немају везе са „европском грађанском културом“, већ

са *сеоским фолклором*. Културни људи, из периода на који се „аутономаши“ позивају, су се другачије облачили и слушали другачије инструменте (клавир, виолина) од паора, који се узимају као војвођански „бренд“. Дакле, ми овде имамо случај надуваног сеоског ега, који се позива на фолклорне особености, мешајући их са старом елитном националном културом са којом нема везе, ради давања себи на значају. Сам тај сеоски фолклор, који се спомиње, у великој мери је из скорашњег доба (крај 19. века). Што би један сеоски фолклор био „европскији“ од другог?

Тако имамо наметање културних стереотипа у Војводини, који имају облик културног геноцида над фолклорним особеностима људи, унутар саме Војводине. Тако се за све становнике Војводине сад тврди да су „Лале“, иако се тај термин односио само на становнике Баната. Становници других области, никад себе нису сматрани Лалама, док Сремци могу то пистовећивање чак сматрати увредљивим.

Онда се намеће слика тог „Лале“, као мирне, али лукаве добричине, склоног добром залогашу и „несклоног војевању“, упркос постојању нечега што се звало „војна граница“ и војној служби, где је тај термин „Лала“ и настао – о редовима српских војника-граничара, постројеним као цветови лала, пред царицом Маријом Терезијом. Да не спомињемо разне устанке и битке на овим просторима, који историјски чине становништво покрајине знатно „склоније војевању“, него што су то тврдили Црногорци за себе. Сада имамо наметнут стереотип о Лалама, који је у ствари културолошки заснован на лику „доброг војника Швејка“ и на менталитету Чеха.

А што се тиче стеротипа банатског Лале, са шеширом, тамбуром, белим оделом, папучама и лудајом [\[45\]](#) [\[46\]](#), он је такође један скорији културни конструкт, који нема везе са историјом Срба из Баната. Наиме, изворни Банаћани-Лале, као и остали Срби из

панонских области су носили шубаре и ношње [\[47\]](#) [\[48\]](#) , које су се једва разликовале од оних које су носили Срби из других крајева

[\[49\]](#)

. Исто тако, традиционални инструмент Срба у Банату и Бачкој нису биле тамбуре, већ *гајде*

[\[50\]](#)

[\[51\]](#)

, које су сада скоро заборављене, а које су се исто користиле и јужно од Саве и Дунава.

[\[52\]](#)

У ствари, кад се боље погледа, појава садашњег „лалинског“ културног стереотипа настаје после укидање Војводства Србије и укидања сваке аутономије и слободе Србима из тих крајева, у другој половини 19. века. Тако имамо слику једног укроћеног и покорног Лале-паора, са „преумњеним“ изворним идентитетом, пасивног Србина-кмета по мери Аустро-угарске нагодбе.

Што се тиче других културних стереотипа које користе „аутономашаи“, треба видети како се стварала регионална митоманија. Тако имамо мит о црногорцима као љутим ратницима, иако се испоставља да Лале у ствари више имају право да то тврде за себе, или чак Шумадинци. Исто тако имамо стереотип о Новом Саду као „Српској Атини“.

Проблем је што тај услов боље испуњавају Сремски Карловци, или чак Београд од Новог Сада. Наиме, иако су на територији садашње покрајине рођени и живели многи знаменити српски интелектуалци, скоро нико од њих није стекао високо образовање на тој територији, јер за то нису постојали услови. Једина знатнија српска институција образовања је била Карловачка гимназија [\[53\]](#) [\[54\]](#) , док су људи високо образовање тражили у Будиму, Бечу или Јени. Први универзитет у Новом Саду је основан 1960. год

[\[55\]](#)

, док у Београду он вуче корене још из 1808

[\[56\]](#)

. За основање истог је одговоран Доситеј Обрадовић, родом из Баната (који је у садашњој Румунији). Занимљиво, да Доситеј није исто урадио у Новом Саду или неком другом „пречанском“ месту, него баш у тек од Турака ослобођеном Београду. Под покровитељством београдског, настаје универзитет у „Српској Атини“.

Исто тако, „Матица Српска“ је, донекле исправно, коришћена као аргумент о „Српској Атини“, јер се ради о најстаријој и најугледнијој културној институцији у Срба. Проблем је што она није основана у Новом Саду, већ 1826. у Пешти [\[57\]](#) у периоду стварања кнежевине Србије и поновног буђења националне свести, да би 1864. била премештена у Нови Сад , где је почела да окупља знамените српске ауторе. У то доба су такође радиле и образовне институције у кнежевини Србији. Нажалост, та иста Матица Српска је данас, потпуно маргинализована у покрајини, науштрб парадржавних културних институција покрајине у настајању. Тако се сепаратисти позивају на старе српске

институције, као историсјки аргумент за свој сепаратизам, а истовремено их маргинализују управо због тога што су „превише српске“.

Исто тако, не треба заборавити да у Турском царству, пре ослобођења, нису сви људи били маса неписмене раје. Пример је Вук Караџић, рођен у селу Тршићу у доба најстрашније турске репресије. Он се сам школовао и описменио у манастиру Трноша, упркос свом сеоском пореклу. Поводом тога, не треба заборавити да је Карловачка гимназија настала у оквиру Цркве.

Са друге стране, поводом приче о културној и економској заосталости остатка Србије наспрам Војводине, треба знати да су неки људи са села на територији покрајине, живели у земуницама све до модерног доба. [58] Такође да је панчевац Ђорђе Вајферт каријеру успешног индустријалца изградио у краљевини Србији, не у Аустроугарској. Милутин Миланковић је своју професионалну каријеру створио на Београдском универзитету, у краљевини Србији, не на територији садашње покрајине. Нови Сад почиње муњевити развој, после 1918, када се гради прва значајнија индустрија [59]

и пошто Нови Сад постаје административни центар Дунавске бановине. Пре 1918. Нови Сад је био иза Суботице и Бечкерекa (Зрењанина) по величини и значају.

Дакле, културолошке разлике уопште нису биле толико драстичне као што „аутономиши“ представљају. Они бркају гламур и богатство Аустроугарске, као целине, са једним њеним делом, који поистовећују садашњом Војводином. У суштини, територија садашње покрајине је била забита аграрна феудална периферија царства и потпуно безначајна у односу на велике културне центре царства. Данашњи битан значај у Србији је резултат стратешког улагања краљевине и СФРЈ у те области, као подручја веома плодне земље битне за пољопривреду.

Колико су приче о некаквој духовној „различитости“ области северно и јужно од Саве и Дунава бесмислене, говоре примери који показују супротно и како су те области упућене једна на другу. Наследник Светог Саве на трону српске средњовековне цркве је био Св. Арсеније Сремац, [60] родом из околине Сланкамена. Са друге стране, један од најпознатијих српских сликара 18. века, са територије Баната је био Никола Нешковић [61]

, рођен у Пожаревцу. Фолклорни симбол Шумадије и „централне Србије“, као и српске војске- шајкача, води порекло управо из области изнад Саве и Дунава и од војне капе ондашњих Срба – шајкаша.

Колико је то национално, историјско и културно преплитање јако и како Сава и Дунав нису препреке међу Србима, пример су и *дијалекти српског језика*. Као што можемо видети на картама [\[62\]](#)

[\[63\]](#)

, чак ни у дијалектима не постоји разлика између области северно и јужно од Саве и Дунава, и да те реке ни у каквом погледу не представљају границу. Види се да ни историјске границе, ни административне нису утицале на говор Срба нити су створиле границу међу њима, које ни нема.

Са друге стране, шта је са Хрватима? Упоредимо карту кајавског говора [\[64\]](#) са територијом краљевине Хрватске

[\[65\]](#)

(угарске аутономије), пре Хрватско-Угарске нагодбе и присаједињења краљевине Славоније. Можемо видети да се границе кајавштине скоро

у потпуности

поклапају са границама Хрватске, пре нагодбе. Такође кад погледамо на мапи „дијалекте“ хрватског језика

[\[66\]](#)

, можемо видети да се границе кајавског и чакавског са штокавским поклапају *у потпуности*

са западном етничком границом српског народа

[\[67\]](#)

у Хрватској.

Тако имамо још један парадокс, да су три међусобно неразумљива говора кајавски, чакавски и штокавски један језик – хрватски, док на пример штокавски није један језик, већ се дели на српски, босански, хрватски и црногорски језик. Нико ту не види проблем у Хрватској, као што нико не указује на посебност Далматинаца у односу на Загорце, или територијалне историјске посебности и аутономије Далмације, Славоније и остатка Хрватске. Да не говоримо да су сви ти људи некад били одвојени народи са посебним идентитетом. Сви су они сада чисти Хрвати и део унитарне Хрватске. Док са друге

стране, у Србији имамо случај да припадници једног народа, који је увек био један народ, сада инсистирају на томе да нису исто што и остатак свог народа, позивајући се на творевине из комунистичког доба.

Уколико се цела суштина „аутономаштва“, као што видимо, своди на *фолклорне разлике* међу сељацима из покрајине и остатка Србије, како то онда опстанак покрајине омогућава опстанак тих фолклорних традиција, које немају везе са покрајином и њеним постојањем?

Овде из домена рационалног, прелазимо у домен ирационалног и у домен психологије.

Психолошки разлози против постојања садашње покрајине

Као што смо видели, већина разлога који су представљани као рационални, а који су коришћени као аргумент за све већу „аутономију“ Војводине уопште не стоје. Напротив, указују на супротно. Јасно је да таква аргументација нема везе са разумним принципима, него са *жељама*. Код аутономаша-сепаратиста су чињенице подређене и прилагођавају се тим жељама, а не обрнуто. Који су психолошки разлози тим њиховим жељама?

Овде аутономаше-сепаратисте треба поделити у две групе. Једне који заступају те идеје из чисте користи и друге који то чине зато што заиста желе да верују у те ствари. Понашање ових првих је у суштини потпуно рационално, а спада у домен класичног користољубља и личне промоције. У ту категорију углавном спадају разни бивши и садашњи покрајински функционери, где идеја Војводине која је све удаљенија од Србије њима отвара могућност образовања личног пашалука (попут Црне Горе). Такође треба видети и материјалну корист, коју исти добијају од страног фактора за промоцију тих идеја.

Али шта ћемо са овим другима? Шта је са обичним Србима, који подржавају такве идеје и на њих се „пецају“? Како је могуће да дозвољавају да буду манипулисани од ових првих? Већ смо видели да основа аргумената за „аутономаштво“ се своди на ирационално прозивање око разлика у сеоским обичајима. Овде долазимо до тужне чињенице.

Све што нам се сада дешава је резултат слома елитне српске националне културе и њених носиоца – тзв. „великосрпске буржоазије“. Такође се дешавао масовни прилив становника из села у град, који су у недостатку те културе и културних узора, могли само да се образују уз тадашњу поп-културу. Са друге стране, та елитна култура је од стране послератних комуниста идеолошки препакована и увијена у југословенско рухо. Све то је довело до стварања једне бесловесне и збуњене масе, којој се може продати било која прича, уколико је лепо запакована.

У доба СФРЈ створена је маса приучених скоројевића, који нису постали грађани (у културном смислу), али више нису ни сељаци. Тако је настала малограђанштина, коју раздира жеља да се буде „неко и нешто“ и комплекси скромног порекла. Као таква, она је прилично предвидљиво склона манипулацијама и мегаломанији.

Уколико се таквим људима ласка и говори о њиховој историјско-културној супериорности од остатка сопственог народа, као и „неправдама“ због којих су ускраћени да буду још супериорнији, тиме се лече њихови комплекси и испуњавају њихове психолошке пројекције. Зато су људи из экс СФРЈ као отворена књига за разне манипуланте.

Тако потомак неког паора-сељака (слично потомку црногорског пастира), кроз идеју „Војвођанства“ одједном постаје племић, интелектуалац и „ноблес“, у односу на неког другог потомка истоветног сељака из остатка Србије. Ту се повлађује сељачко-малограђанској регионалној сујети, која жели да себично присвоји нешто што припада националној целини, да би се осећала надмоћном.

Тако да суштински имамо сукоб сеоских сујета, као и злобу сличном оној код доконих домаћица, које се свађају чија кухиња је чистија. На Војводини се ради рецепт, који је већ испробан на Црној Гори. Издвоји се група Срба, у једној територијалној јединици, па им се онда прича како су они лепши, културнији и у сваком погледу бољи људи од остатка Срба (шаргарепа). Онда се говори о претњи, који остатак Срба представљају за

њих, као и неправдама које су им они чинили и чине (штап). Остатак Срба се представљају као тешки губитници, у односу на њих „изабране“. Као решење им се понуди физичка и духовна сецесија од сопственог национа. Зато је метод „штапа и шаргарепе“ изузетно примењив на Србима, јер не постоји више истинска национална елита која томе може да стане на пут.

Велик број српске малограђаштине је истрениран у СФРЈ, да ће уколико повлађују неком политичком ауторитету бити награђени. Нажалост, држава Србија, је изгубила ореол ауторитета код многих, па се они окрећу спољашњим ауторитетима. Та љубав према ауторитету и успеху је довела до презира према Србији као губитничкој страни, као и дивљењу према онима који су доживљавани или су се представљали као „победничка страна“ у ратовима у экс. СФРЈ, нпр. Хрвати или Албанци, као и западним силама. По том принципу је велик број њих напредовао, преко ауторитета партије, од скромних сељака до „урбаних“ грађана. Зато код њих постоји осећај велике захвалности према СФРЈ и њеној идеологији, као и њеним творевинама. Ту дакле, постоје и елементи користољубља, који су помешани са психолошким. То важи и за покрајину. Она представља оквир за стварање „новог човека“, од локалних Срба. Нестанком тог оквира, нестаје и психолошка основа стварања сепаратистичке психе. Србин је постојао као Србин и без постојања било какве српске државе, али „Војвођанин“ не може постојати без постојања покрајине. Зато се исти грчевито држе за њу.

Закључак

Неко може да земери што идеју аутомаштва изједначавам са сепаратизмом. Ако није тако, како то да је Војводина по закону и уставу аутономна, са својим институцијама, али постоје веома гласни „аутономиши“? То би било отприлике исто као кад би сада постојали људи, који су против рата у Вијетнаму, или сифражеткиње (борци за право да жене гласају). Потпуне бесмислице.

Такође, неки могу тврдити да идеја аутономије има чисто економске основе, око контроле сопственог новца. Као што је већ показано, та прича није утемељена. Поред тога, ако је суштина економска аутономија, како то да се највећа галама међу „аутономишима“ диже око ствари које задиру у домен симболичког, а не економског? Како то да је највећа бука подигнута око тога да ли Нови Сад јесте или није „главни град“ Војводине? Какве везе то има са економијом? Зашто Војводина има грб и заставу, коју раније није ни имала, када ни то нема везе са економијом? Какве везе са економијом има „Војвођанска академија наука и уметности“? Јасно је да се овде ради о парадржавном пројекту и постепеном стварању новог народа од Срба. Сличност са

црногорским случајем је скоро невероватна, да би била случајна.

Јако је занимљиво што нико не оставља могућности људима Срема, Баната и Бачке да имају своје регионалне аутономије, без постојања садашње непотребне Војводине. Једина аутономија која им се пружа је садашња покрајина. Било би занимљиво видети, колико би, на пример, становника Баната било за стварање посебне банатске аутономне регије без Војводине, уколико би неко њима створио ту могућност. Наметањем само Војводине, као јединог регионалног решења се врши замена теза, па испада да они који заступају децентрализацију, нужно морају да заступају и постојање покрајине.

Такође је симптоматична изјава Јелка Кацина који је рекао да *„Војводина има велике капацитете и представља на изванредан начин главну и најјачу европску карту.*

[68]

Овде се поставља питање, зашто страни фактор Војводину види као „европскију“ од остатка Србије? Зашто је баш она „европска“? Уколико је реч о економском доприносу исте, зар Далмација не даје још већи допринос Хрватској, па нико за њу не тврди да је „европскија“ од остатка Хрватске? Зар град Београд не даје већи економски допринос Србији од целе покрајине, па нико не тврди да је он „европска карта“? Уколико су разлози културни (јер је Војводина била под Аустријским културним утицајем), па зар изразито балканске државе попут Грчке или Бугарске већ нису у ЕУ? Па и Трансилванија је била у тој истој Аустроугарској, па је Румунија целовита ушла у ЕУ, без потребе наглашавања „посебности“ Трансилваније.

Јасно је, да страни фактор оваквим изјавама свесно подстиче и ради на удаљавању Војводине од остатка Србије. Разлоге за такво понашање страног фактора сам објаснио у једном од својих предходних текстова [69]. Нема никакве сумње да се овде заиста ради о сепаратизму, као и да је тај сепаратизам подстакнут како од домаћих интересних група, тако и од Запада. Показана је лажна природа аргумената у прилог таквом понашању, као што је показано да они говоре управо против постојања садашње покрајине. Вероватно једини преостали сувисли аргумент у прилог постојању и аутономији А.П Војводине је сам устав Србије, кога парадоксално оспоравају и крше ти сами наводни "аутономаши". >

[1] <http://vesti.krstarica.com/vesti-dana/ustavni-sud-obrazlozio-odluku-o-vojvodini/>

[2] http://www.pressonline.rs/sr/vesti/vesti_dana/story/232416/%C4%8Canak%3A+Problem+

[Vojvodine+internacionalizovati.html](#)

[3] <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/125/Dru%C5%A1tvo/836976/Slijep%C4%>

[8Devi%C4%87+predsednik+Ustavnog+suda.html](#)

[4] http://en.wikipedia.org/wiki/Colonial_mentality

[5] http://www.region.vojvodina.gov.rs/index.php?option=com_content&view=

[article&id=540%3Avojudina-evropska-regija&Itemid=21&lang=sr](#)

[6] <http://www.autonomija.info/draskovic-vojvodina-kao-evropska-regija.html>

[7] http://www.coe.int/t/dgap/localdemocracy/Areas_of_Work/Transfrontier

[Cooperation/Euroregions/What_is_en.asp](#)

[8] <http://en.wikipedia.org/wiki/Euroregion>

О Војводини

Пише: Петар Анђелковић
недеља, 25 новембар 2012 15:00

[9] http://en.wikipedia.org/wiki/Cross-border_region

[10] <http://img88.imageshack.us/img88/7325/banatskiglasnik.jpg>

[11] <http://www.nspm.rs/hronika/nenad-canak-vojvodini-treba-pomoc-kroz->

<internacionalizaciju-pitanja-njene-autonomije.html>

[12] <http://www.rollintl.com/roll/1914austro-hung.gif>

[13] http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/64/Austro-Hungary_1914.jpg

[14] <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/52/Serbia1918.png>

[15] http://www.rtv.rs/sr_ci/vojvodina/novi-sad/obelezavanje-dana-prisajedinjenja_286149.html

[16] http://www.rtv.rs/sr_ci/drustvo/vremeplov/vremeplov:-prisajedinjenje-srema-

kraljevini-srbiji_285737.html

[17] <http://sr.wikisource.org/wiki/%D0%A3%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%>

B2_%D0%A1%D0%BE%D1%86%

[D0%B8%D1%98%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%](#)

[D1%87%D0%BA%D0%B5_%D0%A4%D0%B5%D0](#)

[%B4%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%](#)

[D0%B5_%D0%A0%D0%B5%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%](#)

[BB%D0%B8%D0%BA%D0%B5_%D0%88%D1%83%D0%B3%D0%BE%D1](#)

[%81%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D](#)

[1%98%D0%B5_%281974%29](#)

[18] <http://scc.digital.nb.rs/document/RA-ustav-1974>

[19] http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%80%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%B0_%D0%92%

[D0%BE%D1%98%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0](#)

[20] <http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%BE%D1%98%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D1%81%D>

[1%82%D0%B2%D0%BE %D0%A1%D1%80%D0%B1%D0%B8%D1%98%D0%B0 %D0%B](#)

[8 %D0%A2%D0%B0%D0%BC%D0%B8%D1%88%D0%BA%D0%B8 %D0%91%D0](#)

[%B0%D0%BD%D0%B0%D1%82](#)

[21] <http://www.executedtoday.com/tag/janos-libenyi/>

[22] <http://en.wikipedia.org/wiki/Croatia-Slavonia>

[23] http://sh.wikipedia.org/wiki/Hrvatsko-ugarska_nagodba

[24] http://en.wikipedia.org/wiki/Levin_Rauch

[25] http://en.wikipedia.org/wiki/Kingdom_of_Slavonia

[26] http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d7/Relkovic_gramatika.gif

[27] http://sr.wikipedia.org/wiki/Kraljevina_Dalmacija

[28] http://hr.wikipedia.org/wiki/Matica_dalmatinska

О Војводини

Пише: Петар Анђелковић
недеља, 25 новембар 2012 15:00

[29] http://www.elibar.net/uplimg/img_139388_e542dd69988949d6f43ee18e90471cf5.jpg

[30] http://hr.wikipedia.org/wiki/Dalmatinski_sabor

[31] <http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%81%D0%B>

[D1%82%D1%81%D0%B](#)

[A%D0%B8_%D1%83%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BA](#)

[32] http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D1%80_%D0%9D

[D1%80_%D0%9D](#)

[%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%9B](#)

[33] http://sr.wikipedia.org/sr/%D0%A2%D0%B8%D1%86%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%B1%D1%83%D0%BD%D0%B0

[%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%B1%D1%83%D0%BD%D0%B0](#)

[34] <http://curug.rastko.net/karte/img/15-16.jpg>

[35] http://en.wikipedia.org/wiki/Pashalik_of_Budin

[36] http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8e/Growth_of_Habsburg_territories.jpg

[37] <http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D1%83%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D>

[0%BA%D0%B0_%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B0](http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%BA%D0%B0_%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B0)
[0](http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%BA%D0%B0_%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B0)

[38] <http://tr.wikipedia.org/wiki/Lale>

[39] http://chandrakantha.com/articles/indian_music/tanpura.html

[40] <http://en.wikipedia.org/wiki/Tambouras>

[41] http://www.youtube.com/watch?v=bvvYNxBInkl&feature=player_embedded#!

[42] <http://www.youtube.com/watch?v=vvETkis0CGI>

[43] <http://www.youtube.com/watch?v=PKqFwn20vmU>

[44] <http://en.wikipedia.org/wiki/Peon>

[45] <http://www.znanje.org/i/i10/10iv04/10iv0402/banatska%20nosnja.jpg>

О Војводини

Пише: Петар Анђелковић
недеља, 25 новембар 2012 15:00

[46] http://2.bp.blogspot.com/-Zm_Sm2qm8sc/TlytZq_5YVI/AAAAAAAAAGOW/5b2

ApD1itFg/s320/Stao-Lala-na-ludaju%25252C-a-sto-.jpg

[47] <http://www.kudcrnjelovo.com/nosnja.htm>

[48] <http://www.kudcrnjelovo.com/galerije/nosnja/DSCF0029.jpg>

[49] <http://www.kudcrnjelovo.com/galerije/nosnja/DSCF0126.jpg>

[50] <http://www.youtube.com/watch?v=Yv4yxB7GKlc>

[51] <http://www.youtube.com/watch?v=Um5AHNVTHIQ&feature=relmfu>

[52] <http://www.youtube.com/watch?v=IAN7nLo6qBs&feature=relmfu>

[53] <http://sr.wikipedia.org/sr-el/%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BB%D0>

%BE%D0%B2%D0%B0%D1%87%D0%BA%D

0%B0_%D0%B3%D0%B8%D0%BC%D0%BD%D0%B0%D0%B7%D0

%B8%D1%98%D0%B0

[54] <http://www.karlgimnazija.edu.rs/>

[55] <http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BD%D0%B8%D0%B2%D0%B5%D1>

[%80%D0%B7%D0%B](#)

[8%D1%82%D0%B5%D1%82_%D1%83_%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D](#)

[0%BC_%D0%A1%D0%B0%D0%B4%D1%83](#)

[56] <http://www.bg.ac.rs/csrf/univerzitet/istorijat.php>

[57] <http://www.maticasrpska.org.rs/matica/index.html>

[58] <http://novomilosevo.devbin.org/nm20080209.html>

[59] <http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%B1%D1%80%D0%B8%D0%BA>

[%D0%B0_%D0](#)

[%B0%D0%B5%D1%80%D0%BE_%D0%B8_%D1%85%D0%B8%D0%B4%D1%80%](#)

О Војводини

Пише: Петар Анђелковић
недеља, 25 новембар 2012 15:00

[D0%BE%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%B0 %D0%98%D0%B](#)

[A%D0%B0%D1%80%D1%83%D1%81 %D0%90. %D0%94.](#)

[60] [http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%80%D1%81%D0%B5%D0%BD%](http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%80%D1%81%D0%B5%D0%BD%9)

[D0%B8%D1%9](#)

[8%D0%B5 | %D0%A1%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%86](#)

[61] [http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%](http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0 %D0%9D%D0%B5%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%9B)

[BB%D0%B0 %D0%9D%D0%B5%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%9B](#)

[62] http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/cf/Shtokavian_subdialects1988.png

[63] http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3e/Shtokavian_Subdialect_en.png

[64] <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e5/Kajkavstina.png>

[65] http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7c/Map_of_the_Kingdom_of

[Croatia \(1868\).png](#)

[66] http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c4/Croatian_dialects.PNG

[67] <http://www.rastko.rs/istorija/srbi-balkan/img/croatia5b.jpg>

[68] <http://www.vesti.rs/Politika/Kacin-Vojvodina-najjaca-evropska-karta-Srbije.html>

[69] <http://www.nspm.rs/politicki-zivot/prometejski-projekt-i-komadanje-srbije.html#160;>